

Preek gehouden door dr. Cristina Pumplun
op 14 juli 2024 in de Westerkerk
over Jesaja 52:1-2.7-10 en Marcus 6:6b-13

“Hij droeg hun op, niets mee te nemen voor onderweg. Zelfs geen extra kleren.” Letterlijk staat er zelfs: “Doe geen twee hemden aan.” Oei. Ik word hier pijnlijk eraan herinnerd hoe vaak ik dat wel heb gedaan: twee of meer hemden en twee truien en een jasje over elkaar heen. En dan niet omdat ik het koud had. Het was in de tijd dat ik, voordat ik me klimaatschuldig ging voelen over vliegen, twee keer per jaar in één dag op en neer London ging met het vliegtuig op een goedkoop ticket, zonder bagage, op één tas na. De kleren, die ik daar had gekocht deed ik over elkaar aan, zodat de rest - wat je zoals bij je hebt op reis en wat Engelse thee - in de tas paste. Aangezien van wat ik aan CO2-uitstoot heb veroorzaakt voel ik terecht vliedschaamte én kleding-stapel-schaamte...

Schuldig over een onverantwoorde luxe wijze van reizen, zullen Jezus' leerlingen zich in ieder geval niet hebben gevoeld. De handleiding die Jezus hen geeft voordat hij ze op pad stuurt om de boodschap van Gods Koninkrijk ook elders te verkondigen, is niet alleen nogal spartaans, maar ook opvallend praktisch. Een dubbele laag kleren mag niet, ook geen reistas, geen extra geld en zelfs geen voorraad proviand. Wél een stok en sandalen: het minimale om enigszins beschermd te zijn tegen aanvallen van wilde dieren, tegen distels en harde stenen. Het is precies de uitrusting die genoeg is voor een dag lang lopen. Zo'n beetje, wat koster John vanaf dinsdag zal dragen als hij de vierdaagse gaat lopen. Genoeg voor één dag onderweg zijn - en niet langer dan dat. Aan het eind van die dag moeten de leerlingen ergens aankloppen voor onderdak.

Dat zou nog wel eens een slim onderdeel van het plan kunnen zijn: de ontmoeting is ingecalculeerd, zodat gast en gastheer of -vrouw elkaars verhalen met elkaar delen. Jezus' leerlingen zullen overigens ook elkaar beter

leren kennen als ze samen onderweg zijn. Niet ieder voor zich, maar in groepjes van twee trekken ze de wijde wereld in, met niets in handen dan een staf om op te steunen en dus die andere leerling - en dat is van levens- en van zielsbelang - als steun en toeverlaat.

Het lijkt te minimaal om iets uit te halen in een wereld die wellicht helemaal niet op een stel mensen zit te wachten die een ongemakkelijke boodschap verkondigen, die het hebben over de komst van Gods koninkrijk en dat het dus wat samenleven betreft anders moet gaan dan het gaat. Mensen, die duidelijk maken dat het klaar moet zijn met ongerechtigheid en haat, uitsluiting en eigenbelang eerst. Zes maal twee leerlingen gaan met woorden gewapend op pad. Het is de vraag wat dat uit kan halen - in zo'n wereld.

Het is een vraag, die steeds weer opkomt in het Marcusevangelie. Ook in dit zeer korte - en op het oog vooral praktische verhaal - zal het Marcus niet zijn of het gaat hem er uiteindelijk om te laten zien, dat wat zich groot en machtig voor je opstelt heus kan worden bestreden met wat ogenschijnlijk minimaal is. Het is een kwestie van goed en diep kijken: voorbij de oppervlakte, voorbij de vanzelfsprekende maten waarmee wij meten: hoe groter, hoe beter, hoe meer, des te belangrijker...

In het op het oog bedrieglijk realistische (en soms ook lichtelijk absurde) gaat in dit verhaal een diepere betekenis schuil: twaalf mensen die - twee aan twee - de wereld willen winnen? Maar het is méér dan twaalf. Met z'n twaalven staan ze voor heel Gods koninkrijk, dat visioen van te realiseren recht en vrede. Twaalf stammen telde het hele volk Israël. In de traditie van de twaalf-voudigheid gaan de leerlingen van Jezus op pad, onbekend en onontgonnen terrein tegemoet.

Je zou kunnen zeggen, dat ons kerk-zijn daarmee is begonnen: met een klein clubje mensen zonder bagage en met een ingewikkelde opdracht om de wereld te veranderen en om mensen met zichzelf en elkaar en met God in het reine te brengen. En kijk maar, wat ervan gekomen is! Want in dat spoor zijn we in zekere zin hier vanmorgen bij elkaar: in het spoor van twaalf mensen met bijna alleen maar lege handen...

Maar wel met veel tijd. "Als jullie ergens onderdak krijgen, moet je daar

blijven. Tot je verder reist." Zo luidt het volgende onderdeel van de aanwijzingen van Jezus. Een vermakelijk vage instructie dit! Maar terecht, want je kunt nooit van tevoren precies voorzien wat er gebeurt, als mensen met elkaar de geheimen van het leven en de ziel delen. Je kunt nooit weten hoeveel tijd dat 'kost'. Meetbare tijd valt in het niets als mensen met elkaar te spreken komen over wanhoop en hoop, pijn en vreugde, verworpen zijn en elkaar in vriendschap en liefde vinden. Hoe lang duurt het voordat vertrouwen, geloof gewekt worden en voet vatten? "We moeten door.."? Het is niet aan de orde! Tegenover de tijdsdruk waarmee je maar al te gauw kunt worden voortgejaagd adviseert Jezus: "Jullie moeten pas weer door als de tijd rijp is." Wanneer dat is, hangt ervan af. Dat hangt af van de rijpe tijd.

Ja, dat is een uitdaging voor wie graag: snel veel wil winnen en resultaat wil boeken. Maar het is de meest heilzame raad voor wie niet voor kwantiteit en tempo gaat maar voor zorgvuldigheid en kwaliteit: de kwaliteit van het leven. Wie ervan geniet als stap voor stap vertrouwen, betrokkenheid en liefde de relaties van mensen met elkaar gaan kleuren. Als er gaandeweg gemeenschap groeit, én het besef dat God van al dat de bron is.

Maar wat nu als die goede boodschap – gerechtigheid, vrede, verdraagzaamheid, verbondenheid – tegen het zere been is van mensen? Als die het liever houden bij berusting, pragmatisme? Dat die het liever houden bij het oude, omdat het beter uitkomt. Of dat eigen belang, gemak, positie en status belangrijker zijn? Als eigen-volk en –welvaart-eerst de idealen zijn – of de ideologie? Wat dan?

Voor zulke gevallen geeft Jezus nóg een goede raad. In geval van massieve afwijzing: *let it be*, laat het los. Ik vind dit één van de meest verrassende wendingen in het evangelie van vanmorgen, lastig en bevrijdend tegelijk. Ja, het rijk Gods moet komen! Kome wat komt! Maar niet als het bij je handen afbreekt. Als jij komt met goedheid, waarheid en liefde in je ogen, maar men ziet niet en hoort niet, dan mag je – dan moet je - zelf de omkerende beweging maken. En het stof van je voeten vegen.

Voor de profeet Jesaja is het afkloppen van stof deel van het vreugdevisioen over de bevrijding van mensen uit levens in ballingschap. Want wil je ten volle gaan voor waartoe je geroepen bent, zo profeteert hij, moet het stof eraf! Wie zijn stem wil verheffen, in gejuich wil uitbarsten, moet en kan niet

in het stof blijven zitten! Voeten die de vreugde boodschap brengen, die komen aangesneld met lichte tred, hebben het stof achter zich gelaten.

Want stof verstopt! In puur stoffig stof zit geen leven en daarom geen toekomst. Het kleinste zaadje kiemt en spruit op vol leven, maar stof kiemt niet. Stof blijft vruchteloos. Stof is het tegendeel van alles wat kiemt, groeit en vrucht draagt. Stof doet je naar adem happen, smoort je stem. Als stof kleven ze aan je voeten: negativiteit, cynisme, afwijzing, uitsluiting. En bij tijd en wijle waait het stof op tot lelijke stofwolken van verstikkende woorden-hatelijkheid. Weg ermee!

“Ze gingen op weg en maakten het goede nieuws bekend”, zo vertelt Marcus verder. De leerlingen voegden de daad bij het woord en verdreven het demonische uit mensenlevens. Ze lieten zien dat de macht van de liefde en het vertrouwen zoveel sterker en bevrijdender zijn dan de macht van de angst en het wantrouwen. En ze zalfden mensen die ziek waren geworden van het leven dat ze moesten leven: gekleineerde mensen, misbruikte mensen, mensen, die alleen maar geleerd hadden zichzelf weg te cijferen. Die zalfden ze met olie. Wat een prachtig beeld is dat! Niet alleen om het verzachten van de wonden die je in zo’n leven opdoet, maar ook omdat - in de traditie van het volk Israël – het koningen en priesters zijn, die gezalfd worden met olie. En nu worden dus deze mensen gezegend. Ze worden als het ware weer koning van hun eigen leven...

Volgens de Duitse theoloog Eugen Drewerman (die in het verleden hier in de Wester overigens een paar keer heeft gepreekt) begint met dit verhaal van Marcus de kerk. Met een paar leerlingen, die twee aan twee de wereld in gaan, die wat vertrouwd is achter zich laten, niet wetend of ze wel worden ontvangen, of er zal worden geluisterd, of mensen hen toelaten in hun levens. Groepjes van twee mensen die in Gods naam op weg gaan in het vertrouwen dat Ene met hen mee gaat: een mini-gemeenschap van twee, vol mogelijkheden voor een toekomst als gemeenschap, voortgewaaid door de Geest, in Gods hoede.

Maar het blijft wel oppassen voor het verstikkende, vruchteloze, voor de stof, die je kunt zien opwaaien in de vorm van religiestress van een samenleving als de onze die de vruchtbaarheid van kerkelijke gemeenschappen onderschat. Het blijft oppassen voor de stof in vorm van onverschilligheid

tegenover wat een kerk - zeker in tijden van grote onzekerheid in de samenleving - te bieden heeft aan waardevols, richtingwijzends, verbindends en heilzaams.

Het gevaarlijkste is de stof van de onzekerheid, die zomaar schurend kan binnendringen als je als gemeenschap kleiner wordt. Terwijl het erom gaat dat mensen vertrouwen in de kwaliteit van de boodschap van ons geloof, in trouw en liefde en in de kracht van een gemeenschap, een plek als hier. Gewoon zoals we hier zijn: geroepen om een huis te zijn voor wie maar op verhaal wil komen.

Allerlei trucen om de kerkelijke boel op te leuken, allerlei tactieken om van buiten af te managen: dat is stof. Maar het is de eenvoud van het vertrouwen ín, én je toevertrouwen áán, wat een gemeenschap sterk doet zijn: de ontmoeting met elkaar en met de Eeuwige, dóórleefde menselijkheid in de ruimte van Gods naa, zijn goede Geest die daar wervelt...

En met dit laatste – ‘ontmoeting’, ‘dóórleefde menselijkheid’ – citeer ik Herman. Op de vertrouwde melodie van het lied ‘De ware kerk des Heren’ heeft hij een nieuwe tekst geschreven. Dat lied gaan we zingen: over de kerk in deze tijd die een spoor van eeuwen heeft getrokken en zoekt naar wegen om te gaan - de toekomst in.

*Dwars tegen kwaad en machten,
de liefde wint het pleit!
zijn komend rijk verwachten
in tijd en eeuwigheid.*

Amen.